ՀՀ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԱՏՄԱ-ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

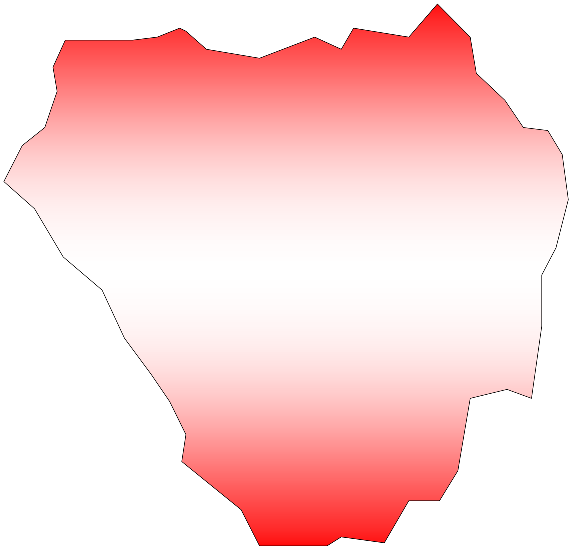

Թաղային համայնքները

Աջափնյակ,
Ավան,
Արաբկիր,
Դավթաշեն,
Էրեբունի,
Կենտրոն,
Մալաթիա-Սեբաստիա,
Նոր Նորք,
Նորք-Մարաշ,
Նուբարաշեն,
Շենգավիթ,
Քանաքեռ-Զեյթուն

Տարածքը	227 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում քաղաքի տարածքի տեսակարար կշիռը	0.8%
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	4255 հա
այդ թվում` վարելահողեր	1509 հա
Թաղային համայնքներ	12
Բնակչության թվաքանակը 2009թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	1111.3 հազ. մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը, 2008թ.	34.3%

Վարչատարածքային բաժանումը 2009թ. հունվարի 1-ի դրությամբ

	Տարածքը, քառ. կմ	Մայրա-քաղաքը	Բնակչու-թյան խտությունը, մարդ/կմ^2	Համայնքներ				Գյուղա-կան բնա-կավայրեր
				ընդա-մենը	քաղա-քային	վարչա-կան տա-րածքնե-րի ան-վանումը	գյու-ղա-կան	
Հայաստանի Հանրապետություն	29743	Երևան	109	926	48	12	866	949
Մայրաքաղաք Երևան	227	-	4896	-	-	12	-	-

Երևան քաղաքի վարչական տարածքների ընդհանուր բնութագիրը
2008 թվականին

	Տա-րած-քը, հա	Բնակ-չության թվաքա-նակը, հազ. մարդ	Համայնքն ընդհանուր սահմաններ ունի հետևյալ համայնքների հետ՝	Արտաքին սահմանագծով հարում է.	Ընդգրկում է հետևյալ թաղամասերը.
Արաբկիր	1235	131.1	Աջափնյակ, Ավան, Դավթաշեն, Կենտրոն, Քանաքեռ-Զեյթուն	ՀՀ Կոտայքի մարզին	
Աջափնյակ	2568	107.5	Դավթաշեն, Արաբկիր, Կենտրոն, Մալաթիա-Սեբաստիա	ՀՀ Կոտայքի մարզին	Վահագնի, Սիլիկյան, Անաստասավան, Նորաշեն
Ավան	837	50.9	Արաբկիր, Նոր Նորք, Քանաքեռ-Զեյթուն	ՀՀ Կոտայքի մարզին	Ավան-Առինջ, Նարեկացի, Հովհաննիսյան, Իսահակյան, Թումանյան բնակելի զանգվածներ, Աղի հանք, Ավան
Դավթաշեն	671	40.8	Արաբկիր , Աջափնյակ	ՀՀ Կոտայքի մարզին	Դավթաշեն, Դավթաշենի 1-4 թաղա-մասեր
Էրեբունի	4841	120.6	Կենտրոն, Նոր Նորք, Նորք-Մարաշ, Շենգավիթ, Նուբարաշեն	ՀՀ Կոտայքի և Արարատի մարզերին	Նոր Բութանիա, Նոր Արեշ, Արգիշտի, Էրեբունի բնակելի համալիրներ, Սարի թաղ, Մուշավան, Ջրաշեն

	Տա-րած-քը, հա	Բնակ-չության թվաքա-նակը, հազ. մարդ	Համայնքն ընդհանուր սահմաններ ունի հետևյալ համայնքների հետ՝	Արտաքին սահմանագծով հարում է.	Ընդգրկում է հետևյալ թաղամասերը.
Կենտրոն	1420	130.0	Արաբկիր, Աջափնյակ, Էրեբունի, Մալաթիա-Սեբաստիա Նոր Նորք, Նորք-Մարաշ, Շենգավիթ, Քանաքեռ-Զեյթուն		Կոնդ, Ձորագյուղ, Այգեստան
Մալաթիա-Սեբաստիա	2580	141.0	Աջափնյակ, Կենտրոն, Շենգավիթ	ՀՀ Արարատի և Արմավիրի մարզերին	Անդրանիկի թաղամաս, Նոր Սեբաստիա, Նոր Կիլիկիա, Հաղթանակ, Սպանդարյան, Արարատյան զանգված
Նոր Նորք	1447	145.2	Ավան, Կենտրոն, Էրեբունի, Նորք-Մարաշ, Քանաքեռ-Զեյթուն	ՀՀ Կոտայքի մարզին	Նոր Նորքի 1-9 զանգվածներ, Ջրվեժի Բանավան, Մայակ թաղամասեր
Նորք-Մարաշ	460	11.3	Կենտրոն, Էրեբունի, Շենգավիթ	ՀՀ Արարատի մարզին	
Նուբարաշեն	1811	9.6	Էրեբունի, Շենգավիթ	ՀՀ Արարատի մարզին	
Շենգավիթ	4150	144.6	Կենտրոն, Էրեբունի, Մալաթիա-Սեբաստիա, Նուբարաշեն	ՀՀ Արարատի մարզին	
Քանաքեռ-Զեյթուն	810	78.7	Ավան, Արաբկիր, Կենտրոն, Նոր-Նորք	ՀՀ Կոտայքի մարզին	

Երևանը Հայաստանի Հանրապետության մայրաքաղաքն է: Այն խոշորագույնն է ոչ միայն Հայաստանի Հանրապետության ներկայիս 48 քաղաքների, այլև պատմական Հայաստանի մայրաքաղաքների շարքում:

Երևանն աշխարհի հնագույն քաղաքներից է և ունի 2790 տարվա պատմություն (հավերժական քաղաք Հռոմի, Կարթագենի, Նինվեի և Դամասկոսի հասակակիցն է): Գտնվում է մոտավորապես նույն լայնության վրա, ինչ Վաշինգտոնը, Մադրիդը, Պեկինը:

Քաղաքը գտնվում է Արարատյան դաշտավայրի հյուսիս-արևելյան մասում՝ Երևանյան գոգավորության վրա:

Մայրաքաղաք Երևանը գտնվում է Արարատյան դաշտավայրի հյուսիս-արևելյան մասում: Սահմանակից է ՀՀ Արագածոտնի, Կոտայքի, Արարատի և Արմավիրի մարզերին:

Երևանը Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի նստավայրն է: Մայրաքաղաքում են գտնվում ՀՀ Ազգային ժողովն ու ՀՀ կառավարությունը, ՀՀ բոլոր նախարարություններն ու հիմնական գերատեսչությունները, հասարակական և այլ կազմակերպությունների, տարբեր միությունների, հիմնադրամների, հանձնաժողովների, դատաիրավական մարմինների, դրամատների ու բորսաների ճնշող մեծամասնությունը, զանգվածային լրատվամիջոցների մեծ մասը և այլն:

Մայրաքաղաքում են գործում Հայաստանի Հանրապետությունում միջազգային (միջկառավարական, միջպետական) և այլ կազմակերպությունների ներկայացուց-չությունների գրասենյակները:

Երևանը հարուստ է ճարտարապետական կառույցներով, որոնք շարունակել ու զարգացրել են միջնադարյան մայրաքաղաքների և ընդհանրապես հայկական ազգային ճարտարապետության ավանդույթները:

1828թ. փետրվարի 10-ի Թուրքմենչայի պայմանագրով Երևանի խանությունն անցավ Ռուսաստանի տիրապետության ներքո՝ դառնալով Հայկական մարզ, ապա Երևանի գավառ, իսկ 1850թ. հունվարի 1-ից՝ Երևանի նահանգ (իր մեջ ներառելով 5 բնակավայրեր՝ Երևան, Ալեքսանդրապոլ, Նոր Բայազետ, Նախիջևան, Օրդուբադ): Երևանի նահանգի կառավարումն իրականացնում էր երեք հոգուց կազմված վարչությունը: Նահանգի կենտրոն Երևանը բաժանված էր 4 թաղի, որոնք ղեկավարում էին թաղապետերը՝ յուզբաշիները և մելիքները:

1870թ. հոկտեմբերի 1-ից Երևանը Ալեքսանդր Երկրորդի հրամանով ճանաչվեց քաղաք և դասվեց կայսրության քաղաքների շարքը՝ ունենալով 12 հազ.բնակիչ: 1879 թվականին կայանում է քաղաքային դումայի անդրանիկ ընտրությունը և առաջին քաղաքապետ է ընտրվում Հովհաննես Ղորղանյանը:

Խորհրդային իշխանության տարիներին գավառական քաղաքից (1920թ. բնակչության թվաքանակը 30 հազ.-ից պակաս էր) ժամանակակից ***Երևանը*** վերածվել է հանրապետության խոշոր արդյունաբերական (արդյունաբերական ներուժի գրեթե կեսը), մշակութային և գիտական կենտրոնի, ինչպես նաև կարևորագույն տրանսպորտային հանգույցի (Երևանում հանգուցվում է Սև ծովը Պարսից ծոցին կապող երկաթգիծը և այն Բաքու-Թբիլիսի երկաթուղուն միացնող Երևան-Հրազդան-Իջևան-Աղստաֆա գիծը, տեղական նշանակություն ունի Երևան-Սևանի ավազան-Սոտք գիծը, ՀՀ գլխավոր օդային դարպասն է իր երկու՝ «Զվարթնոց» և «Էրեբունի» միջազգային օդանավակայաններով, անցնում են մի շարք ավտոխճուղիներ):

Մայրաքաղաք Երևանը բնակչության թվաքանակով ամենախոշորն է հանրապետությունում:

Այն իր մեջ ներառում է 12 թաղային համայնքներ՝ Աջափնյակ, Ավան, Արաբկիր, Դավթաշեն, Էրեբունի, Կենտրոն, Մալաթիա-Սեբաստիա, Նոր Նորք, Նորք-Մարաշ, Նուբարաշեն, Շենգավիթ, Քանաքեռ-Զեյթուն, ընդգրկելով հանրապետության բնակչության 1/3-ը և բնակչության խտությամբ (4896 մարդ 1 քառ.կմ-ի վրա) գերազանցում է միջին հանրապետական ցուցանիշը:

Երևանը հանրապետության ամենախոշոր տնտեսական կենտրոնն է: Բազմաճյուղ արդյունաբերության հիմնական գլխավոր ուղղությունը ***մշակող արդյունաբերությունն*** է:

2008թ. ***մայրաքաղաքի*** տնտեսության հիմնական ճյուղերի տեսակարար կշիռները հանրապետության համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 49.0%,
- գյուղատնտեսություն՝ 1.1%,
- շինարարություն՝ 87.6%,
- մանրածախ առևտուր՝ 84.5%,
- ծառայություններ՝ 90.9%:

Երևանի ***արդյունաբերության*** հիմնական ճյուղերն են սննդամթերքի, ներառյալ խմիչքները, արտադրությունը, քիմիական և մետաղագործական արդյունաբերությունը:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է անասնաբուծությունում և բուսաբուծությունում:

Բեռնաուղևորափոխադրումները իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով և էլեկտրատրանսպորտով (քաղաքում գործում է երկաթուղային կայարան և օդանավակայան, որոնք ապահովում են կապն արտաքին աշխարհի հետ):

Բնակչության թվաքանակն ըստ Երևան քաղաքի թաղային համայնքների

Հունվարի 1-ի դրությամբ, հազ.մարդ

թաղային համայնքների անվանումը	Բնակչության թվաքանակը			
	2006	**2007**	**2008**	**2009**
Ք. ԵՐԵՎԱՆ, ԸՆԴԱՄԵՆԸ	**1103.8**	**1104.9**	**1107.8**	**1111.3**
ԱՋԱՓՆՅԱԿ	106.7	106.8	107.1	107.5
ԱՎԱՆ	50.4	50.5	50.8	50.9
ԱՐԱԲԿԻՐ	131.6	131.4	131.3	131.1
ԴԱՎԹԱՇԵՆ	40.4	40.4	40.6	40.8
ԷՐԵԲՈՒՆԻ	119.5	119.8	120.1	120.6
ԿԵՆՏՐՈՆ	129.7	129.7	129.7	130.0
ՄԱԼԱԹԻԱ-ՍԵԲԱՍՏԻԱ	140.9	140.6	140.6	141.0
ՆՈՐ ՆՈՐՔ	143.3	143.8	144.5	145.2
ՆՈՐՔ-ՄԱՐԱՇ	11.6	11.5	11.4	11.3
ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆ	9.5	9.5	9.5	9.6
ՇԵՆԳԱՎԻԹ	142.2	142.8	143.8	144.6
ՔԱՆԱՔԵՌ-ԶԵՅԹՈՒՆ	78.0	78.1	78.4	78.7

Բնակչության բնական շարժի հիմնական ցուցանիշներն ըստ
Երևան քաղաքի թաղային համայնքների

Մարդ

	Ծնունդ-ներ	Մահա-ցածներ	Մինչև 1 տարեկան մահացածներ	Բնական աճ (+,-)	Ամուսնու-թյուններ	Ամուսնալու-ծություններ
	2005					
Ք. ԵՐԵՎԱՆ, ԸՆԴԱՄԵՆԸ	**12281**	**9110**	**177**	**3171**	**5965**	**1213**
ԱՋԱՓՆՅԱԿ	1052	828	9	224	509	112
ԱՎԱՆ	518	349	4	169	290	46
ԱՐԱԲԿԻՐ	1006	1215	11	-209	624	175
ԴԱՎԹԱՇԵՆ	360	233	3	127	188	29
ԷՐԵԲՈՒՆԻ	1583	1158	12	425	732	112
ԿԵՆՏՐՈՆ	1241	1158	79	83	653	173
ՄԱԼԱԹԻԱ-ՍԵԲԱՍՏԻԱ	1887	1057	22	830	840	144
ՆՈՐ ՆՈՐՔ	1608	987	9	621	794	187
ՆՈՐՔ-ՄԱՐԱՇ	83	142	0	-59	53	11
ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆ	143	65	0	78	68	14
ՇԵՆԳԱՎԻԹ	2003	1303	19	700	850	143
ՔԱՆԱՔԵՌ-ԶԵՅԹՈՒՆ	797	615	9	182	364	67
	2006					
Ք. ԵՐԵՎԱՆ, ԸՆԴԱՄԵՆԸ	12405	9235	130	3170	6026	1257
ԱՋԱՓՆՅԱԿ	1118	889	7	229	553	102
ԱՎԱՆ	500	367	9	133	276	47
ԱՐԱԲԿԻՐ	1010	1162	12	-152	641	132
ԴԱՎԹԱՇԵՆ	333	215	2	118	194	30
ԷՐԵԲՈՒՆԻ	1641	1204	16	437	674	123
ԿԵՆՏՐՈՆ	1211	1034	18	177	664	199
ՄԱԼԱԹԻԱ-ՍԵԲԱՍՏԻԱ	1845	1105	16	740	854	145
ՆՈՐ ՆՈՐՔ	1611	1032	18	579	802	213
ՆՈՐՔ-ՄԱՐԱՇ	94	133	1	-39	46	7
ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆ	125	80	1	45	70	7
ՇԵՆԳԱՎԻԹ	2099	1361	20	738	886	175
ՔԱՆԱՔԵՌ-ԶԵՅԹՈՒՆ	818	653	10	165	366	77
	2007					
Ք. ԵՐԵՎԱՆ, ԸՆԴԱՄԵՆԸ	13423	8800	91	4623	6578	1238
ԱՋԱՓՆՅԱԿ	1190	884	9	306	585	114
ԱՎԱՆ	613	326	3	287	358	63
ԱՐԱԲԿԻՐ	1077	1191	2	-114	708	153
ԴԱՎԹԱՇԵՆ	372	187	3	185	217	28
ԷՐԵԲՈՒՆԻ	1659	1139	17	520	753	119
ԿԵՆՏՐՈՆ	1238	1028	14	210	760	157
ՄԱԼԱԹԻԱ-ՍԵԲԱՍՏԻԱ	2045	1017	16	1028	869	148
ՆՈՐ ՆՈՐՔ	1781	1013	6	768	873	198
ՆՈՐՔ-ՄԱՐԱՇ	80	131	1	-51	68	10
ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆ	133	79	0	54	64	3
ՇԵՆԳԱՎԻԹ	2317	1200	12	1117	898	160
ՔԱՆԱՔԵՌ-ԶԵՅԹՈՒՆ	918	605	8	313	425	85

	Ծնունդ-ներ	Մահա-ցածներ	Մինչև 1 տարեկան մահացածներ	Բնական աճ (+,-)	Ամուսնու-թյուններ	Ամուսնալու-ծություններ
	2008					
Ք. ԵՐԵՎԱՆ, ԸՆԴԱՄԵՆԸ	13984	9062	102	4922	6737	1333
ԱՋԱՓՆՅԱԿ	1269	881	10	388	606	125
ԱՎԱՆ	486	348	6	138	327	59
ԱՐԱԲԿԻՐ	1039	1195	4	-156	717	152
ԴԱՎԹԱՇԵՆ	438	219	4	219	236	37
ԷՐԵԲՈՒՆԻ	1828	1198	10	630	740	105
ԿԵՆՏՐՈՆ	1287	984	14	303	655	184
ՄԱԼԱԹԻԱ-ՍԵԲԱՍՏԻԱ	2234	1063	18	1171	1028	179
ՆՈՐ ՆՈՐՔ	1852	1012	7	840	843	212
ՆՈՐՔ-ՄԱՐԱՇ	112	123	2	-11	72	8
ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆ	147	83	2	64	61	12
ՇԵՆԳԱՎԻԹ	2322	1341	20	981	995	178
ՔԱՆԱՔԵՌ-ԶԵՅԹՈՒՆ	970	615	5	355	457	82

Երևան քաղաքի պայմանական 10000 բնակիչ ունեցող վարչական տարածքների սոցիալական մի շարք բնութագրիչներ 2008 թվականին

	Ընդամենը	*նրանցից`*	
		կանայք [1]	տղամարդիկ [1]
Բնակչությունը, մարդ	10000	5327	4673
Ծնվածներ, մարդ	126	59	67
Մահացածներ, մարդ	82	40	42
Ամուսնություններ	61	X	X
Ամուսնալուծություններ	12	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակմակերեսով, քառ.մ	19.3	X	X
Կրթության ոլորտ. հաճախումը կրթօջախներ, մարդ`			
նախադպրոցական	216	107	109
հանրակրթական	1140	546	594
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան-ստեղծագործական կենտրոններ	156	107	49
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	15	4	11
միջին մասնագիտական	144	98	46
բարձրագույն մասնագիտական	828	433	395

[1] *Ցուցանիշները հաշվարկային են:*

	Ընդամենը	*նրանցից՝*	
		կանայք [1]	տղամարդիկ [1]
Առողջապահության ոլորտ՝			
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	39662	…	…
Մարզիկներ, մարդ	142	25	117
Զբաղվածներ, մարդ	2956	…	…
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	55	27	28
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	4	1	3
գիտության թեկնածուներ	16	6	10
ուսուցիչներ	97	88	9
բժիշկներ	80	…	…
միջին բուժանձնակազմ	76	…	…
Գործազուրկներ /պաշտոնապես գրանցված/, մարդ	162	129	33
Սոցիալական ապահովության ոլորտ			
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1618	…	…
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	215	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	11136	…	…
թատրոն	2848	…	…
համերգ	1501	…	…
թանգարան	6067	…	…
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	43	X	X
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	12	X	X
միջին ծանրության	9	X	X
ծանր	22	X	X
առանձնապես ծանր	1	X	X